

*Оксана Тарапон
(Переяслав-Хмельницький)*

«НАУКОВІ ЗАПИСКИ З УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ»: 25 РОКІВ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ

У статті відображено історію фахового видання «Наукові записки з української історії», заснованого 1993 р. на кафедрі історії та культури України історичного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту з ініціативи завідувача кафедри, декана історичного факультету, тоді ще кандидата історичних наук, доцента (нині доктора історичних наук, професора, академіка НАПН України, ректора ВНЗ) В.П. Коцура. За 25 років збірник пройшов складний шлях формування – від невеликого тематичного збірника до фахового наукового видання з потужним авторським складом, широкою тематичною палітрою та різноплановою науковою проблематикою.

Ключові слова: *«Наукові записки з української історії», науковий збірник, тематика, автори, Переяслав-Хмельницький ДВНЗ.*

Збірник «Наукові записки з української історії» заснований 1993 р. на кафедрі історії та культури України історичного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту з ініціативи завідувача кафедри, декана історичного факультету, тоді ще кандидата історичних наук, доцента (нині доктора історичних наук, професора, академіка Національної Академії Педагогічних Наук України, ректора ВНЗ) Коцура Віктора Петровича.

Перші п'ять випусків – це раритетні видання, невеликі брошури, видрукувані на газетному папері, скромні за форматом і якістю оформлення. Фінансово-економічні негаразди першої половини 1990-х рр. відображені і в історії збірника. Однак, із становленням молодой Української держави, йшов розвиток наукової думки, пошук методології досліджень, розширювалися горизонти наукових студій історичного знання.

1999 р. – знаковий в історії збірника, який було внесено до переліку ВАК України як фахове видання із спеціальностей «Історичні науки». Чотири випуски, які вийшли цього року (вип. 6-9), все ще нагадують формат брошур, друкуються на сіруватому папері, але стають більшими за обсягом, коректнішими в оформленні матеріалів та вихідних даних. Із вип. 7 сталим стає склад редакційної колегії, поряд з українською, з'являється англійська анотація. Поступово розширюється проблематика і хронологія досліджень. Крім розвідок з історії ХХ ст. постійними стають публікації з археології та давньої історії України.

Із вип. 8 у збірнику починають подаватися дані про авторів, зміст не лише українською, а й англійською мовами. А два розділи, які надалі стали традиційними, досить широко представляють археологію і давню історію України та історію України XVII-XX ст., охопивши різноманітні питання економічного, національно-державного та соціокультурного життя України.

За історією цього видання сучасний дослідник може простежити еволюцію методичних вимог щодо оформлення бібліографії, а також стрімкий розвиток інформаційно-технічних засобів друку. У пам'ятці автору 8-го випуску зазначено, що рукопис статті подається надрукований на принтері (друкований машинці), а також «бажано подавати матеріали на дискетах 3,5 у електронному вигляді, в форматі MSWord 6.0». У кінці 1990-х рр. українська історична наука лише входила в еру інформаційних технологій, які суттєво розширили не тільки технічні можливості друку, але стали технологічним проривом в інформаційно-пошукових можливостях дослідників.

З 2000 р. змінюється формат збірника. З 10 по 14 випуск (2000 – 2003) – це об'ємне наукове видання книжного формату на 350-500 сторінок, у кольоровій палітурці з фасадом педуніверситету на обкладинці. Змінюється і внутрішній зміст збірника, майже вдвічі зростає кількість статей, що публікуються в уже традиційно двох розділах. До першого розділу, крім

археології і давньої історії України, додається етнографія. Стає чіткою система посилань і оформлення використаних джерел та літератури, які подаються в алфавітному порядку, що залишається сталим і до сьогодні. До кожної статті додається коротка українська та англійська анотація. А крім редакційної колегії фахову оцінку кожного випуску здійснюють також рецензенти – провідні науковці України.

З вип. 15 (2004) в чергове змінюється зовнішнє оформлення збірника, який виходить у вигляді журналу (формат А 4), таким він залишається і до сьогодні. Суттєво зростає якість естетичного та поліграфічного оформлення: кожен номер набуває свого неповторного обличчя, на титулках розміщуються архітектурні пам'ятки Переяславщини, портрети відомих діячів, на честь яких присвячуються окремі випуски.

З 2002 р. (вип. 13) в збірнику регулярно друкуються рецензії на наукові, довідкові, навчальні видання з історії відомих науково-педагогічних працівників України (з 13 по 40 вип. розміщено наукові рецензії на 23 видання), періодично подаються огляди бібліографічних видань бібліотеки ДВНЗ (вип. 22, 2009 – 2 праці; вип. 26, 2011 – 3 праці).

З вип. 22 (2009) у змісті збірника з'являється новий розділ «Наука і техніка», що стає постійним і відображає результати досліджень про еволюцію наукового і технічного процесу в Україні, діяльність наукових шкіл та відомих вчених, їх внесок у вітчизняний і світовий науковий розвиток. Крім української і англійської, у статтях з'являється російськомовна анотація.

У подальшому, розширення обсягів та тематики історичних публікацій збірника дозволили виділити розділ «Історіографія та джерелознавство» для досліджень відповідного характеру.

З 2003 р. (вип.14) введено рубрику «Хроніка» (згодом «Наші ювіляри»), якою започатковано добру традицію віншування ювілярів та ознайомлення читачів з біографічними даними і творчим доробком відомих українських вчених, істориків-краєзнавців, діячів культури. А рубрикою «Сумуємо» (вип. 15, 2004) – відображати сумні події, втрати історичної науки й освіти та теплим словом вшановувати пам'ять вчених і педагогів, які відійшли у вічність.

Серед ювілярів, представлених на сторінках видання, відомі в Україні вчені, історики-педагоги: доктори історичних наук, професори Ю.І. Шаповал, П.В. Михайлина, В.Ю. Король, В.П. Шевчук, В.Й. Борисенко, А.П. Коцур, В.М. Ботушанський, В.О. Балух, В.В. Іваненко, к.і.н., доц. Б.Ф. Білецький, Герой України М.І. Сікорський, історик-краєзнавець П.М. Коцур, представники професорсько-викладацького складу ВНЗ. Загалом з 14 по 40 випуск на сторінках збірника вміщено 26 статей на пошану сподвижників української історичної науки.

Ювілярам-науковцям присвячено також окремі випуски збірника, зокрема, відомому українському історичному, українознавцю, етнополітологу, доктору історичних наук, професору, заслуженому діячу науки і техніки України, академіку академії наук вищої школи та політичних наук М.І. Панчуку (вип. 28, 2012). Серед фундаторів, членів редколегії і перших авторів «Наукових записок...» були викладачі кафедри історії та культури України Віктор Петрович Коцур (згодом ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький педагогічний університет імені Григорія Сковороди») та Олександр Михайлович Лебеденко (згодом ректор Ізмаїльського державного гуманітарного університету), тож закономірно окремі випуски збірника були випущені з нагоди ювілейних дат цих науковців (вип.22, 2009, вип. 26, 2011).

Окремі номери збірника приурочено пам'яті відомих істориків: видатного російського археолога В.В. Седова (вип. 16, 2005); відомого краєзнавця Переяславщини О.С. Якименка (вип. 18, 2006); українського археолога-слависта О.В.Сухобокова (вип. 20, 2008); патріарха музейної справи Переяславщини М.І. Сікорського (вип. 27, 2011). Вип. 40 (2016) присвячено пам'яті професора кафедри історії та культури України, члена редколегії даного наукового видання, непересічної особистості – науковця, викладача, спортсмена, громадського діяча – Ярослава Олександровича Потапенка.

З перших збірників започатковано традицію підготовки тематичних випусків. Так, вип. 1 (1993) вміщував 7 статей і був сформований за тематикою «Державотворча діяльність

українських політичних партій і угруповань», що аналізує державотворчу думку і діяльність українських політичних сил на шляху створення української держави. Вип. 2 (1994) присвячено темі «Культура і освіта в Україні», де розглянуто низку питань культурно-історичного розвитку України ХХ ст. Вип. 3 (1996, 6 статей) на тему «Національно-визвольний рух в Україні» розглядає питання визвольних змагань українського народу, роль «Просвіти» в національно-визвольному русі, український ренесанс ХХ ст. тощо.

У подальшому тематичні збірники та окремі розділи в них формувалися за матеріалами наукових конференцій, проведених у ВНЗ на базі історичного факультету.

До вип. 16 (2005) увійшли матеріали наукового семінару «Актуальні проблеми давньоруської археології» за участю науковців України та Росії, що відбувся в Переяслав-Хмельницькому ДПУ у травні 2004 р. Цей семінар став останнім науковим заходом, в якому брав участь відомий російський археолог, дійсний член Російської академії наук, почесний академік Латвійської академії наук Валентин Васильович Сєдов, пам'яті якого і присвячено видання.

Вип. 20 (2008) та вип. 31 (2012) уміщують статті учасників Міжнародної наукової конференції «Переяславська земля та її місце в розвитку української нації, державності й культури», яка стала традиційним заходом, що проводиться історичним факультетом та кафедрою історії та культури України. Особливо об'ємно в них представлені проблеми давньоруської археології та історії, значне місце займають статті, пов'язані з дослідженням археологічних пам'яток Переяславщини.

Окремий розділ вип. 19 (2007) сформований за матеріалами науково-практичного семінару «Метод усної історії: теорія та практика застосування», проведеного навчально-науковим центром усної історії при кафедрі історії та культури України у травні 2006 р. Він став одним із перших в Україні наукових зібрань, присвячених проблемі усної історії. У травні 2009 р. проведено черговий етап цього семінару, що вийшов на рівень міжнародного. Його результати увійшли до окремого розділу вип. 25 (2010).

Вип. 29 (2012) – це спецвипуск за результатами Міжнародної наукової конференції «Історія повсякденності: теорія та практика – 2011» (травень 2011), який уміщує тематичні статті з повсякденних аспектів суспільно-політичної та соціально-економічної історії. А вип. 30 (2012) сформований за результатами Міжнародного наукового семінару «Українсько-німецькі культурні взаємини ХVІІ – ХХІ ст.», присвяченого 10-й річниці від дня смерті професора Юрія Бойка-Блохина, що містить блок матеріалів про його життя та діяльність. Матеріали вип. 33 (2013) вміщують статті, присвячені розгляду актуальних проблем нумізматики, боністики, фалеристики, історії грошового обігу.

Вип. 42 сформовано за результатами Міжнародної науково-практичної конференції «Україна в сучасному європейському просторі в умовах зовнішньополітичних викликів, що відбулася 18-19 травня 2017 р. в Переяслав-Хмельницькому ДВНЗ. Він уміщує наукові статті, присвячені розгляду актуальних суспільно-політичних аспектів української історії та політики.

«Наукові записки з української історії» сьогодні можна по праву вважати вагомим джерелом з вивчення історії Переяславської землі. Із вип. 5 публікаціями О.В. Колибенка та Л.М. Авраменко започатковано друк статей із історії Переяславщини. З того часу в кожному номері вміщуються статті (часом цикл статей) на дану тематику. Найбільш об'ємно та систематично представлені проблеми археології та давньоруської історії Переяславської землі, хоч хронологічно охоплені практично всі періоди історичного розвитку Переяславщини. З 5 по 42 випуск у збірнику опубліковано 211 статей з історії Переяславського регіону, що становить значний пласт наукових досліджень краєзнавчого характеру (див. Таблиця 1).

Представлена на сторінках фахового видання й історія університету та історичного факультету з його структурними підрозділами, серед яких і кафедра історії та культури України. Так, ювілейний вип. 15 (2004) містить статтю з історії становлення та розвитку

кафедри історії та культури України, як однієї з провідних загальноуніверситетських кафедр, та біографічну довідку про її завідувача В.П. Коцура. Вип. 19 (2007) присвячено 20-річному ювілею заснування Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди, тут вміщено матеріали з історії ВНЗ та історичного факультету з історією випускових кафедр. Значна частина ювілейних статей збірника присвячена науково-педагогічним працівникам, професійна діяльність яких пов'язана з історією факультету та безпосередньо кафедри історії та культури України.

За 25 років існування збірника розширилася географія його авторів. Крім професорсько-викладацького складу та аспірантів історичного факультету, традиційними авторами збірника стали науковці НІЕЗ «Переяслав», співробітники Інституту археології та Інституту історії НАНУ, Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І.Ф. Кураса НАНУ, колеги та аспіранти КНУ ім. Т. Шевченка, НПУ імені Михайла Драгоманова, Ізмаїльського державного гуманітарного університету та ін. На сторінках наукового видання представлені публікації науковців та здобувачів різних наукових установ, музейних і освітніх закладів Києва, Чернівців, Львова, Кам'янець-Подільського, Івано-Франківська, Тернополя, Харкова, Запоріжжя, Миколаєва, Дніпропетровська, Горлівки, Кіровограду, Одеси, Херсону, Ізмаїла, Полтави, Вінниці, Черкас, Умані, Калуша, Глухова. А також науковців з Білорусі, Росії, Республіки Казахстан, Молдови, Польщі, Болгарії, Німеччини, Латвії.

Отже, за двадцятип'ятилітній період існування, збірник наукових праць «Наукові записки з української історії» пройшов складний шлях формування – від невеликого тематичного збірника, до фахового наукового видання з потужним авторським складом, широкою тематичною палітрою та різноплановою науковою проблематикою. Історія збірника та його змістовне наповнення показують непростий шлях історичної науки України періоду незалежності, відображають скромний внесок видання у дослідження та популяризацію вітчизняної історії, науки та культури.

Таблиця 1

**Публікації з історії Переяславщини в збірнику
«Наукові записки з української історії»**

Випуск	Рік	Автор	Назва статті	Сторінки
5	1998	Колибенко О.В.	Природно-географічні умови центральної Переяславщини у X-XIII ст.	41-45
		Авраменко Л.М.	Розвиток освіти та культури в XVII – XVIII ст. на Переяславщині	62-65
6	1999	Колибенко О.В.	Історичні передумови виникнення Переяславля Руського	13-17
7	1999	Іваненко А.О.	Переяславський полк: до питання історіографії та джерел	33-38
		Колибенко О.В.	Геральдика Переяслава XI – XX ст.	54-57
8	1999	Бузян Г.М.	Дослідження пізньотрипільського поселення Циблі-Узвіз	16-18

		Роздобудько М.В.	Переяславська земля VI – IX ст.	18-22
		Колибенко О.В., Павленко С.В.	Прясла з графіті з Переяславля Руського	22-27
		Товкайло М.Т.	Нові дослідження переяславського посаду	27-29
		Молоткіна В.К.	Культурно-освітня робота в Переяславі у 20-ті роки XX ст. в культурно-історичному контексті України	137-142
9	1999	Бузян Г.М., Роздобудько М.В.	Кераміка пенківського типу з околиць Переяслава	11-14
		Кракало І.В.	До питання про розвиток писемності на південно-східному кордоні Переяславської землі (дві пам'ятки давньоруської писемності із збірки Кременчуцького краєзнавчого музею)	14-16
		Колибенко О.В., Колибенко О.В.	Некрополі Переяславля Руського	16-21
		Тетеря Д.А.	Побутова кераміка XVII – XVIII ст. з археологічних досліджень в Переяславі	27-29
		Авраменко Л.М.	Землеволодіння на Переяславщині в другій половині XVII – XVIII ст.	53-56
		Іваненко А.О.	Еволюція чисельності козацького населення Переяславського полку	57-60
		Васильєв М.Г.	Вольності переяславських міщан та державна влада в другій половині XVII – XVIII сторіч	62-64
		Красножон Н.Н.	Загальноосвітня школа Переяславщини (1944-1953)	138-141
10	2000	Колибенко О.В.	Міські брами Переяславля Руського	16-23
		Гіренко Г.Г.	Діяльність Переяславської «Просвіти» (1917 р.)	179-182
12	2001	Бодрухін В.М.	Південно-Східний форпост Переяславського князівства	21-27

		Колибенко О.В.	Єпископський двір Переяслава Руського	27-37
		Павленко С.В.	Пірофілітові прясла з Переяслава Руського та його околиць	37-59
		Гіренко Г.Г.	Особливості освітнього процесу на Переяславщині у 20-х роках ХХ століття	266-278
13	2002	Роздобудько М.В.	Заселення території та розвиток поселенських структур межиріччя Дніпра- Трубежа-Супою за археологічними даними	10-26
		Бузян Г.М.	Житлово-господарські комплекси трипільського поселення Крутуха на Переяславщині	40-46
		Товкайло М.Т., Тетеря Д.А.	Нові матеріали з археології середньовічного Переяслава	120-127
		Колибенко О.В., Колибенко О.В.	Давньоруські топоніми Переяславщини	128-139
		Бодрухин В.М.	Переяславщина за татарських часів	147-152
		Юрченко О.В.	Політична історія Переяславщини другої половини ХІІІ – ХVІ ст.	152-162
		Івангородський К.В.	Переяславська земля в етносоціальних процесах на Середньому Подніпров'ї в кінці ХV – першій половині ХVІІ ст.	166-173
		Клим Р.О.	Торговельно-промислова інфраструктура міста Переяслава (початок ХVІІІ століття)	173-177
		Іваненко А.О.	Адміністративно- територіальні зміни в Переяславському полку у другій половині ХVІІІ ст.	178-186
		Коротенко В.В.	Матеріали з генеалогії мешканців Переяславщини у Державному архіві Полтавської області	248-254
		Драч О.О.	Земська школа на Переяславщині в контексті загальноукраїнської тенденції (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)	266-272

		Тронько Т.В.	З історії Переяславської жіночої гімназії (друга половина XIX – початок XX ст.)	282-288
		Гіренко Г.Г.	Культурна спадщина Переяславщини 20-х рр. XX ст.	369-373
14	2003	Вовкодав С.М., Юрченко О.В.	Нові знахідки в долині р. Броварки	63-69
		Броднікова Н.Д.	Переяславська політика чернігівських князів	86-91
		Павленко С.В.	Археометричне дослідження овруцьких профолітових прясел Переяславщини	106-122
		Манько В.О.	Питання про половецьку зверхність над Переяславською землею у останній третині XII – першій третині XIII ст.	123-129
		Граб В.І.	Переяславщина у працях Володимира Пархоменка	148-151
		Тетеря С.А.	Колекція українського народного одягу з фондів НІЕЗ «Переяслав»	151-155
		Толочко М.П.	Маловідомі сторінки пристромської старовини	163-169
		Юхименко Н.Ф.	Ієрархія цінностей видатних особистостей Переяславщини	170-176
		Колибенко О.В.	Деякі аспекти розвитку освіти на Переяславщині у кінці XVI – XVII ст.	176-179
		Іваненко А.О.	До питання про заснування Переяславського козацького полку	180-185
		Лоха В.А.	Викладацько-учнівський склад Переяславської семінарії 1738-1785 рр.	195-206
Жам О.М.	До питання створення музею «Історії рибальства Середньої Наддніпрянщини» в Переяславі-Хмельницькому	475-480		
15	2004	Коцур В.	10 років кафедрі історії та культури України Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди	7-10

		Тарапон О.	Завідувач кафедри історії та культури України Віктор Петрович Коцур. Біографічна довідка	11-12
		Роздобудько М., Якименко О.	Фрагменти пальчастих фібул дніпровського типу з околиць с. Циблі	13-15
		Колибенко О.	Оборонні укріплення Переяслава Руського	19-25
		Козюба В.	Давньоруські храми «окольного града» Переяслава (датування, стильові особливості, інтерпретації)	25-31
		Юрченко О., Вовкодав С.	До питання про існування Переяслава у другій половині XIII – XV ст.	31-37
		Шкіра Л.	Водні джерела та майстри-колодажники Переяславщини в XX столітті	40-42
		Іваненко А.	Переяславський полк у контексті військово-політичних подій в Україні початку 60-х рр. XVII ст.	53-58
		Лоха В.	Чисельність та соціально-економічна структура Переяславського козацтва I половини XVIII ст.	64-70
16	2005	Ричка В.	Чью славу переял Переяслав?	130-134
		Колибенко О.	Основні результати та перспективи археологічних досліджень Переяслава Руського	135-142
		Бузян Г., Роздобудько М., Тетеря Д., Товкайло М.	Археологічні дослідження Давньоруського Переяслава протягом останнього десятиріччя	143-149
		Роздобудько М.	Проблеми охорони та збереження визначних пам'яток Давньоруського Переяслава	150-154
		Юрченко О.	Давньоруська спадщина пізньосередньовічного Переяслава	155-164
		Иоаннисян О.М. (Росія)	О двух памятниках переяславского зодчества и об их месте в общей картине развития архитектуры Руси конца XI – первой половины XII века (Киев, Чернигов, Переяслав, Новгород в их архитектурном взаимодействии)	165-177

17	2005	Вовкодав С., Юрченко О.	Історико-краєзнавча характеристика топонімів села Лецьки на Переяславщині	7-11
		Котлярова Л.	Календарна обрядовість Переяславщини у етнографічних дослідженнях М.О. Максимовича	14-17
		Тарапон О., Іваненко А.	Переяславський козацький полк: до і після 1654 року	38-43
		Іваненко А.	Участь переяславського козацтва у російсько-турецькій війні 1735-1739 рр.	50-54
18	2006	Колибенко О.	Двори середньовічного Переяслава (кінець X – середина XIII ст.)	3-20
		Іваненко А.	Повстання Переяславського полку 1666 року: причини та наслідки	21-25
		Лоха В.	Духовенство Переяслава II половини XVII – XIX ст.	27-34
		Вергунов В.	Академік В.І. Вернадський та місто Переяслав-Хмельницький, або хто їх об'єднує?	57-60
		Тарапон О.	Національно-визвольні процеси на Переяславщині в 1917 – 1920 рр.	167-176
19	2007	Коцур В.	Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди: традиції минулого і сучасний науковий поступ	3-11
		Дем'яненко Б.	Історичний факультет в історичній ретроспективі	12-24
		Коцур В., Тарапон О.	Кафедра історії та культури України Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди	25-33
		Лисенко А.	Кафедра загальної історії, методологій і методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»	35-37

		Роздобудько М., Якименко О.	Бронзова шестипелюсткова розетка із кіммерійським знаком	38-41
		Колибенко О., Павленко С.	Вали дитинця середньовічного Переяслава (до історії нищення археологічної пам'ятки)	42-52
		Павленко С.	Дослідження В.М. Щербаківським давньоруських курганных могильників Переяслава у 1914 році	62-75
		Юрченко О.	Некрополі Переяслава XVII – XVIII ст.	83-88
		Колибенко О., Колибенко О.	Археологічні дослідження Переяслав-Хмельницького педагогічного університету (1993-2005 рр.)	89-102
		Котлярова Л.	Діяльність радянської влади по знищенню традиційної обрядовості на Переяславщині у другій половині XX ст.	103-107
		Лоха В.	Козацькі полковники Переяслава XVII – XVIII ст.: походження, привілеї, права	108-118
		Соловійова Т., Ткаченко О.	Становлення і діяльність комерційного училища в Переяславі на початку XX ст.	149-151
		Тарапон О., Лукашевич О.	Розвиток освіти на Переяславщині в 20-30-х рр. XX ст.	197-208
		Потапенко Я.	Переяславщина у період радянсько-німецької війни 1941-1945 рр.	241-248
		Мареш Т. (Польща)	Переяслав в истории Польского государства – обзор польских учебников по истории	285-295
20	2008	Роздобудько М.	Ранньослов'янські пам'ятки Переяславського Лівобережжя першої половини I тис. н. е.	14-25
		Раев М. (Болгарія)	Переяслав или Переяславец на Дунае? (предварительные замечания об одном из возможных источников ПВЛ и его трансформации)	37-40
		Непомнящих В.	Порівняльна характеристика конструкцій оборонних укріплень Переяслава Руського та Білгорода Київського	61-66

	Товкайло М., Бузян Г., Тетеря Д., Юрченко О.	Матеріали дослідження давньоруського ґрунтового могильника у Переяславі	86-95
	Рудич Т.	До питання про антропологічний склад населення Лівобережної України давньоруської доби (за матеріалами з могильника на околиці м. Переяслава-Хмельницького)	96-103
	Козак О.	Захворювання жителів Переяслава XI – XII ст. та можливості біо-соціальних реконструкцій	104-116
	Роздобудько М., Юрченко О., Вовкодав С.	Курганный могильник давньоруського часу із ознаками тілопального обряду поблизу с. Циблі на Переяславщині	117-123
	Лесман Ю. (Росія)	Переяславский курганный могильник «за тюрьмой» в раскопках В.М. Щербаковского: некоторые наблюдения над хронологией могильника	124-147
	Кабанець Є.	До питання про церковно-епархіальний устрій Переяславської землі в останній третині XI ст.	154-163
	Хрусталеv Д. (Росія)	Ефрем Переяславский: русская церковь конца XI – начала XII вв. между востоком и западом	164-173
	Иоаннисян О. (Росія)	Зодчество древнего Переяславля XI – XII веков и его место в общей картине развития зодчества Древней Руси	174-201
	Ёлшин Д. (Росія)	Плинфа Переяславля Русского	209-225
	Иванов С. (Росія)	Ефремова баня в Переяславле и ее византийский контекст	226-228
	Зыков П. (Росія)	К характеристике строительства Владимира Мономаха и Ефрема Переяславского в Суздале (реконструкция планово-пространственной композиции собора в Суздале)	229-236
	Пуцко В. (Росія)	Переяслав у історії давньоруського мистецтва (XI – XIII ст.)	237-243

		Архипова Е.	Церковные осветительные приборы XI – XIII в. из Переяслава Южного	244-257
		Булгакова В. (Німеччина)	Переяслав и Переяславльская земля в сфрагистических находках	258-267
		Колибенко О., Колибенко О., Тетеря Д., Юрченко О.	Підвіска із знаком Рюриковичів з Переяславщини та деякі роздуми з приводу інтерпретації геральдичних підвісок	268-289
		Мусин А. (Росія)	Персональная святыня переяславского князя в средневековом Новгороде	290-304
		Вилкул Т.	Переяславський конфлікт 1132 г.	376-378
		Головко І.	До питання про локалізацію літописного Малотина. Його місце в територіально-адміністративній системі Переяславської землі	379-389
		Сукина Л. (Росія)	Переяславль-Залесский: южнорусский и западнорусский след в ранней истории города	430-440
		Мінаєва Н.	Основні чинники руйнації археологічних пам'яток давньоруського часу Переяславщини	532-535
21	2008	Аверьянов К. (Россия)	Переяславлі на Русі: проблеми преемственности	8-12
		Ткаченко В., Котлярова Л.	Етнографічні дослідження Переяславщини (90-ті рр. XX – початок XXI ст.)	13-20
		Дем'яненко В.	Заселення території села Хоцьки та околиць (за археологічними даними)	31-38
		Лоха В.	Політика гетьманського і царського урядів стосовно міщан Переяслава та чиновників магістрату у другій половині XVII – першій чверті XVIII ст.	56-63

	Набок Л.	Містобудівна структура та населення Переяслава з XVII по XX століття	64-78
	Губочкін М.	До історії кропивненської сотні Переяславського полку	79-83
	Свириденко О.	Проза Олекси Стороженка в контексті творення міфу про Переяславську раду	98-100
	Смірнова Н.	Переяславщина в періодиці першої половини XIX ст.	129-132
	Філоненко Н., Захарчук Н.	Огляд підручників математики другої половини XIX – початку XX ст. з фондів НІЕЗ «Переяслав»	139-141
	Соловійова Т., Ткаченко О.	Сільськогосподарський розвиток Полтавської губернії у XIX столітті (на матеріалах Переяславського повіту)	142-146
	Демуз І.	Український національний рух на Переяславщині (початок XX ст.)	181-183
	Дембіцький С.	Г.С.Хрустальов-Носар. Політик і людина	184-185
	Лисенко А.	Суспільно-політична ситуація на Переяславщині на початку 20-х років XX століття	186-191
	Коротенко В.	Документи з історії освіти Переяславщини періоду денікінського режиму (1919 р.) у фонді окружного інспектора Київського навчального округу (Державний архів Полтавської області)	192-194
	Коцур В., Тарапон О.	Політика українізації та національно-культурний розвиток Переяславщини у 20-ті рр. XX ст.	195-199
	Нагайко Т.	Воєнне лихоліття на Переяславщині 1941-1945 рр.: спогади очевидців	252-263
	Дем'яненко Б., Дем'яненко В.	Окупаційний режим на Переяславщині у контексті реалізації нацистського «плану Ост»	264-274

	Гончаренко О.	Переяслав окупаційний: нові факти на науковій інтерпретації (1941-1943 рр.)	275-281
	Гончаренко О., Тарапон О.	Рух опору на Переяславщині періоду нацистської окупації (1941-1943 рр.)	282-288
	Потапенко Я.	Особливості антифашистського руху опору на Переяславщині у період радянсько-німецької війни 1941-1945 років	289-293
	Красножон Н., Висовень О.	Внесок вчителів та жителів міста Переяслава-Хмельницького у відбудову культурно-освітньої сфери краю у повоєнні роки (1943-1953 рр.)	294-296
	Кухарева Н.	Остарбайтери Переяславщини	297-302
	Коцур Г.	Микола Опанасович та Катерина Федорівна Ліщенко	303-307
	Годліна Л., Чередниченко Л.	Роботи самодіяльної майстерні Валентини Вердоні в фондовому зібранні Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»	322-328
	Тетеря С., Гладун Л.	Мистецька спадщина художника Панаса Ярмоленка в зібранні Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»	329-334
	Дунайна І., Музика Т.	Симбіоз народного та професійного мистецтва в творчості І. Хрумала	335-340
	Остронос Г., Шкіра Л.	Художниця Ганна Іванівна Самутіна – життєвий та творчий шлях	341-346
	Котлярова Л.	Трансформаційні перетворення масничної обрядовості на Переяславщині у другій половині ХХ ст. – початку ХХІ ст.	347-352
	Коцур А.	Соціально-політичне життя України 1920-1930-х рр. у науковій проблематиці кафедри історії та культури України ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»	353-361

		Павлик Н.	Літературні «три літа» Переяславщини	381-385
22	2009	Коцур А.П.	Основні дати життя та діяльності В.П.Коцура	4-6
		Тарапон О., Лукашевич О., Гончаренко О.	Подвижник української історичної науки	7-18
		Колибенко О.	Що робив боярин Слав'ята у Переяславлі Руському 23 лютого 1096 року?	19-25
		Іваненко А., Лукашевич О.	Участь козаків Переяславського полку у військових походах 30-х рр. XVIII ст.	31-35
23	2009	Колибенко О., Колибенко О.	Переяславці в історії: боярин Ратибор	21-28
24	2010	Колибенко О., Колибенко О.	«Чему хотель еси сести Переяславлі»	3-9
		Щербань А.	Опішнянське селітроваріння у Переяславському полку	19-22
		Тарапон О.	Голодомори в Україні як вияв репресивної політики радянської влади (на прикладі Переяславщини)	118-123
		Тарапон О., Лукашевич О.	Джерела вчинення суспільно- політичного життя Переяславщини кінця 1918 – початку 1920-х рр.	176-185
25	2010	Колибенко О., Колибенко О.	«Азь Изяславъ есмь, князь ваш»	18-29
		Колибенко М.	Церква Успіння Пресвятої Богородиці в Переяславлі (спроба створення тривимірної графічної моделі)	35-45
		Іваненко А.	Переяславський полк – військова та територіально- адміністративна одиниця української козацької держави	50-56
		Лоха В.	Проміжні групи городян Переяслава: статус і соціальна структура у другій половині XVII – XVIII ст.	65-69
		Лоха В., Лоха А., Куценко Ю.	Селяни Переяслава: статус і соціальна структура у другій половині XVII – XVIII ст.	70-83

		Коцур В., Демуз І.	Діяльність Переяслав-Хмельницького педагогічного училища (1932-1987 рр.) в контексті розвитку освіти Київщини	187-198
		Вовкодав А.	Весільна обрядовість с. Лецьки Переяслав-Хмельницького району Київської області в другій половині ХХ ст.	277-282
26	2011	Коцур В., Хмельницька Л.	Переяславському університету – 25!	3-13
		Колибенко О.	Життя та смерть Леона Діогена	76-83
		Розовик О.	Участь жінок Переяславщини у громадській і культурно-освітній роботі просвіти у 1920-х роках	171-176
		Колибенко О., Павленко С.	Маловідомі сторінки історії музейної справи на Переяславщині: Переяславський археологічний музей	177-193
		Трускавецька І.	Флористичні дослідження Й.К. Пачоського околиць м. Переяслава Полтавської губернії	360-364
		Колибенко О.	«Хранителі» культових пам'яток або як технічними засобами зберігати музейні цінності	420-431
27	2011	Колибенко О.	Ольвійський «борисфен» на Переяславщині	4-21
		Тарапон О.	Вплив ідеологічних кампаній на повсякденне життя населення кінця 1920-х рр. (на прикладі Переяслава)	106-113
		Дем'яненко Б., Дем'яненко В.	Історичний факультет Переяслав-Хмельницького ДПУ імені Григорія Сковороди: історія, події, люди	343-354
28	2012	Колибенко О., Колибенко О.	Володимир Всеволодович Мономах: великий князь київський чи «великий князь переяславський»?	5-19
		Іваненко А.	Кадрова політика як інструмент впливу російського царизму на козацьку адміністрацію Лівобережної Гетьманщини у першій половині ХVIII ст. (на прикладі Переяславського полку)	23-28

		Лоха В.	Етносоціальна структура населення та демографічне становище Переяслава у XIX ст.	42-49
		Науменко Л.	Михайло Сікорський – подвижник музейної справи на Переяславщині: шлях крізь епохи і соціальні потрясіння	177-181
29	2012	Ткаченко Г.	Особливості та відмінності похоронних та поминальних обрядів на Переяславщині та Житомирщині в кінці XIX – на початку XX ст. (Овруцький, Народницький р-н)	130-134
		Тарапон О.	Повсякденне життя населення Переяслава в умовах соціально-політичних та ідеологічних процесів кінця 1920-х рр.	164-172
		Горбовий О.	Образ заtoplених сіл Переяславщини в історичній пам'яті їхніх колишніх мешканців	320-326
30	2012	Колибенко О., Колибенко О.	Матеріали до історії повстанського руху 20-х років XX ст. на Переяславщині: отаман Чорний (Г.Т. Куреда)	39-45
		Тарапон О.	Повстанський рух на Переяславщині (1919 – початок 1920-х рр.)	60-71
31	2012	Бузян Г., Тетеря Д.	Нові знахідки ставрографічних старожитностей давньоруського часу на території центральної Переяславщини	57-62
		Моргунов Ю. (Росія)	Еще раз о защитных акциях Владимира Святославича на Переяславском Левобережье	63-75
		Колибенко О., Колибенко О.	Переяславський князь Андрій Добрий	76-86
		Кабанець Є.	Мартирії святого Бориса на Переяславщині	87-91
		Лисенко А.	Суспільно-політична ситуація на Переяславщині у 1919 р.	120-125
		Кухарева Н., Вишаровський В.	Православні сповідники в новітній історії Переяславського краю (за матеріалами архівно-слідчої справи № 540)	126-132
		Дембіцький С.	Боротьба за незалежність України на Переяславщині у 1989 – 1991 роках	133-141
		Тетеря С.	Трансформація традиційного українського народного розпису в сучасних роботах Григорія Сокола	146-150
		Бондаренко М.	Колекція дівочих головних уборів у зібранні Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»	151-156

32	2012	Колибенко О., Колибенко О.	Юрій-Георгій Володимирович (Долгорукий): історико- історіографічний портрет перяславського князя	39-45
		Дем'яненко Б., Дем'яненко В.	Заходи республіканського компартійного керівництва щодо будівництва та переселення села Циблі Переяслав-Хмельницького району (1967-1972 рр.)	164-171
		Юрченко О.	Історіографія археологічних досліджень Переяславщини XIX ст.	211-219
		Удре В.	Внесок переяславчан у науки про землю (в контексті наукових досліджень українських землезнавців другої половини XX – початку XXI ст.)	348-357
33	2013	Юрченко О.	Дукач із с. Лецьки на Переяславщині	168-169
34	2014	Колибенко О., Колибенко О.	Переяславські козаки на Переяславській раді 1654 р.	3-9
		Лоха В.	Етносоціальна структура міщан Переяслава за «ревізською книгою Переяславського полку 1726 р.», «генеральним (Румянцевським) описом Малоросії 1765 – 1769 рр.» та іншими джерелами	10-19
		Куценко Ю.	Заснування та розвиток Переяславської чоловічої гімназії (1906-1919)	51-58
35	2014	Колибенко О., Колибенко О.	Перший князь Переяславля Руського Всеволод Ярославич	14-19
		Гончаренко О.	Джерела геральдики та сфрагістики Переяславщини давньоруської доби	134-140
		Савчук Ю.	Прапори Переяславського полку: реформування та розвиток традиції у другій половині XVIII ст.	250-260
36	2015	Колибенко О., Колибенко О.	Донька Всеволода Ярославича Янка Всеволодівна: історико- історіографічний портрет перяславської князівни	3-11
37	2015	Тетеря Д., Тетеря С.	Курганна спадщина давнього Переяслава і Тарас Шевченко	29-35
		Колибенко О., Колибенко В.	Дослідження археологічних пам'яток Переяславської волості XI – XIII ст.	156-168

		Бражник М.	Археологічна спадщина Переяслава на сторінках місцевої преси у 70-х рр. XX ст.	168-174
38	2016	Колибенко О., Колибенко О.	Володимир Глібович переяславський: «рука Москви» чи перший князь «Оукраїни»?	23-35
		Лоха В.	Етносоціальна диференціація купецтва Переяслава у другій половині XVII – XIX ст.	35-45
		Тетеря С., Костюк Н.	Колекція музичних інструментів у експозиції Музею кобзарства Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав»	136-144
39	2016	Прядко О.	Ташанське городище на р. Супій	11-17
		Тетеря Д., Юрченко О.	Знахідки давньоруських сокир на території південно-західної Переяславщини	17-25
		Моргунов Ю. (Росія)	Начало христианизации Переяславской земли	25-33
		Колибенко О., Колибенко О.	Єпископи Переяславля Руського	33-41
40	2016	Потапенко Р., Тарапон О., Бобровнік Ю.	Науковець, педагог, спортсмен, громадський діяч: штрихи біографії Ярослава Потапенка (28.X.1975-14.I.2016)	5-19
41	2017	Лоха В.	Вони глибоко вірили у Бога – сторінки із життя переяславських священників: Пантелеймона Неутрієвського та Остапа Коржа	37-44
		Соловійова Т., Ткаченко О.	Історичний аспект становлення другої вищої освіти у ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»	89-94
42	2017	Грудевич Т.	Проблема збереження етнічності у листуванні М.І. Сікорського: міжнародний вимір	91-96
		Шкіра М., Шкіра Н.	Музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав» – як дієвий елемент збереження української етнічності у постбіполярній міжнародній системі (за матеріалами книги відгуків та пропозицій)	154-159

Tarapon O. «Scientific Notes on Ukrainian History: A Collection of Scientific Articles»: 25 years since its inception.

The article reflects the history of the professional publication «Scientific Notes on Ukrainian History», founded in 1993 at the Department of History and Culture of Ukraine, the Faculty of History of Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical Institute, on the initiative of the Head of the Department, Dean of the Faculty of History, then the candidate of historical sciences, associate professor (now Doctor of Historical Sciences, professor, academician of the PNU, rector of the university) V.P. Kotsura. For 25 years the collection has undergone a difficult path of formation - from a small thematic collection, to a professional scientific publication with a powerful author's composition, a broad thematic palette and a diverse scientific background.

Key words: «Scientific notes on Ukrainian history», scientific collection, subjects, authors, Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University.

Одержано 05.03.2018.

УДК 93:94(477) «2006/2016»

**Тарас Нагайко
(Переяслав-Хмельницький)**

10 РОКІВ НА НИВІ УСНОЇ ІСТОРІЇ¹

У публікації відмічаються основні підсумки десятирічної діяльності навчально-наукового центру усної історії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

За період існування Центр встановив плідні зв'язки з багатьма науковими, навчальними та громадськими організаціями в Україні та поза її межами, зокрема з Інститутом історії України НАН України, Національним історико-етнографічним заповідником «Переяслав», Запорізьким національним університетом (Інститут усної історії степової України), «Інститутом історії церкви» Українського католицького університету, Українською асоціацією усної історії (УАУІ), «Центром дослідження української спадщини на преріях» Саскачеванського університету (Канада), Національною спілкою краєзнавців України та іншими. За час роботи Центр утвердився як осередок, на базі якого проводиться діяльність з вивчення регіональної історії, досліджуються аспекти минулого як Переяславицини, так і України в цілому. Працівниками підрозділу зібрано значний масив різноманітних матеріалів (спогадів, інтерв'ю, документальних джерел, світлин тощо), які вводяться до наукового обігу шляхом їх публікації у заснованому спеціалізованому виданні – історико-краєзнавчому альманасі «Джерела пам'яті».

Ключові слова: навчально-науковий центр, усна історія, кафедра історії та культури України, наукова діяльність.

Розвиток наукової думки, зокрема гуманітарних дисциплін, у пострадянській час зумовив появу нових методів та методик історичного пошуку. У вітчизняній історичній науці одним з практичних нововведень на початку 2000-х рр. стала поява такого напрямку досліджень, як усна історія («Oral history») [1. с.270-271]. Термін, як і сам напрям, виник у середині минулого століття та набув поширення в американській та європейській історичній традиції. Криза, що настала у вітчизняному історіописанні в добу тоталітаризму унеможливила використання усних матеріалів у офіційному науковому дискурсі. У вітчизняній історичній науці радянського періоду джерела усного походження мислились, як допоміжні й використовувалися здебільшого в етнографічних дослідженнях. Усноісторичні

¹ Статтю підготовлено в межах доповіді на науковій конференції «Усна історія в епоху змін: соціальні контексти, суспільно-політичні виклики, академічні стандарти», що проводилася у з нагоди 10-річного ювілею Української асоціації усної історії (Харків, 1-2 грудня 2016 р.).